

SASKin periaateohjelma

Hyväksytty SASKin syyskokouksessa 13.12.2006 (Hallituksen 19.12.2006 stillisoima, lopullinen versio)

1. Tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus vaativat maailmanlaajuista yhteistyötä

Tavara- ja palvelutuotannon globaalistuminen on muuttanut ammattiyhdistysliikkeen mahdollisuuksia toteuttaa arvojaan ja tavoitteitaan. Kaupan, investointien ja kansantalouksien yhteiskunnallista sääntelyä on poliittisilla päätöksillä tietoisesti purettu ja kansantalouksia avattu kansainväliselle kilpailulle. Päätösten seurauksena politiikan ja demokraattisten päätöksentekoelementtien mahdollisuudet säädellä yhteiskunnallista kehitystä ovat vähentyneet ja markkinoiden valta kehityksen ohjailussa vastaavasti kasvanut.

Globaalistumisen on odotettu vahvistavan maailmantalouden kasvua ja lisäävän sitä kautta yleistä hyvinvointia. Kokonaisuutena talouskasvu ei ole vastannut kaikkein optimistisimpiä odotuksia. Esimerkiksi Suomi kuuluu kehityksestä hyötyneisiin maihin, mutta kansakuntien kesken kasvu ja sen edut ovat jakautuneet erittäin epätasaisesti. Kehityksistä vain vähemmistö on päässyt nauttimaan lisääntyneestä vauraudesta, ja köyhimmät maat ovat jääneet siitä kokonaan osattomiksi. Paremmin on mennyt niissä maissa, jotka ovat vakaasti kiinnittyneet maailmantalouteen ja joissa yhteiskunnalliset instituutiot ovat ajanmukaiset, heikommin taas niissä maissa, jotka ovat jääneet globalisaatiosta syrjään. Tämä koskee erityisesti Afrikan maita. Kansankuntien sisällä kasvu on vaurastuttanut eniten pientä hyvinvoivaa luokkaa. Köyhien enemmistö taas on sekä suhteellisesti että absoluuttisesti kärsinyt, kun talouden avaaminen on leikannut perinteisiä kotimarkkinoita ja paikallista tuotantoa. Maailma keskimäärin on vaurastunut, mutta rikkaiden ja köyhien välinen kuilu on kasvanut sekä valtioiden välillä että kansankuntien sisällä.

Maasta toiseen siirtyvä globaali tuotanto ja nopeasti lisääntyneet ulkomaiset investoinnit ovat synnyttäneet runsaasti teollisia työpaikkoja useisiin köyhiin maihin. Ne eivät kuitenkaan ole pystyneet paikkaamaan työpaikkojen vajetta, jonka kotimaisen tuotannon ja julkisen sektorin laaja karsiminen on toisaalla synnyttänyt. Ankara kilpailu investoijien houkuttelemiseksi nakertaa uusien työpaikkojen laatua ja niiden arvoa sosiaalisesti kestävinä ja köyhyiden vähentämisen kannalta merkittävänä saavutuksina. Samaan aikaan suuret määrät ihmisiä on pakotettu hakemaan elantoa epävirallisen työn ja harmaan talouden markkinoilta, joiden palveluksessa ihmisarvoisen työn kriteerit harvoin täyttyvät.

Vaikka ammattiyhdistysliikkeen toiminta globaalien talouden oloissa on vaikeutunut ja ay-liike suhteellisesti heikentynyt, yhteiskunnallinen tilaus ammattiyhdistysliikkeen globaalille toiminnalle on entisestään kasvanut. Työllään itsensä elättävät ihmiset tarvitsevat avukseen kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä, jonka avulla he pystyvät toimimaan talousmullistuksen köyhdyttäviä vaikutuksia vastaan ja kehittämään globaalistumisen sosiaalista ulottuvuutta.

2. SASKin tausta ja perustehtävä

SASKin perustehtävä on toteuttaa ammattiyhdistysliikettä tukevia hankkeita kehitysmaissa ja EU:n lähialueilla sekä toimia jäsenjärjestöjensä välineenä kotimaan kehityspoliittisessa vaikuttamisessa. Suomalaisen ay-liikkeen osaamiskeskuksena ja yhteistyölinkkinä SASK on samalla osa vapaan ja demokraattisen ammattiyhdistysliikkeen maailmanlaajuista verkostoa, jonka kanssa se jäsenjärjestöineen tekee tiivistä yhteistyötä. SASKin toimintaa ohjaavat periaatteet ja tärkeimmät pitkän ajan tavoitteet perustuvat keskeisesti kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen päämäärille. Myös SASKin kumppanit ovat kansainvälisen ay-liikkeen verkostoon kuuluvia ammattijärjestöjä tai samoja tavoitteita tukevia kansalaisjärjestöjä ja kansalaisten verkostoja.

3. Arvopohja ja toimintaa ohjaavat periaatteet

SASKin toimintaa ohjaavat arvot nojaavat kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen solidaarisuusperinteeseen ja sen arvopohjaan, YK:n ihmisoikeuksien julistukseen sekä kansainvälisen työjärjestön ILO:n työelämää koskeviin linjauksiin. Erityisesti SASKin toiminnassa korostuvat seuraavat arvot ja periaatteet:

Köyhyyden poistaminen. Kaikilla ihmisillä on oikeus elää vapaana nälästä ja köyhyydestä. Köyhyys missä tahansa maailmassa vaarantaa kestävä kehityksen, turvallisuuden ja hyvinvoinnin myös muualla.

Ihmisarvoinen työ. Jokaisella ihmisellä on oikeus vapaasti valittuun, turvalliseen, terveelliseen ja kehittävään työhön, joka antaa tekijälleen riittävän toimeentulon. Työ ei ole kauppatavara, vaan ihmisen keino hankkia elantonsa, synnyttää yhteistä hyvinvointia ja toteuttaa itseään. Edellytysten luominen ihmisarvoiselle työlle on keskeinen elementti köyhyyden vähentämisessä ja taistelussa köyhdyttämistä vastaan.

Yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus. Maailmassa on riittävästi varallisuutta kaikkien ihmisten tarpeisiin. Yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus toteutuu vasta, kun myös ”viimeisen ihmisen”, kaikkein heikoimmassa asemassa olevien tarpeet on huomioitu. Yhteisten ratkaisujen hakeminen vaurauden jakamiseksi oikeudenmukaisesti kansakuntien sisällä ja kansakuntien kesken on varmin tapa ehkäistä yhteiskunnallisia konflikteja ja taata rauhantilan säilyminen.

Demokratia ja kansalaisyhteiskunta. Jokaisella ihmisellä on oikeus ilmaista itseään ja osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon sekä vapaissa vaaleissa että kansalaisten itsensä perustamissa yhteenliittymissä. Yhteiskunnallisen päätöksenteon on oltava avointa ja demokraattista. Päätösten tulee olla julkisia ja kansalaisten tarkasteltavissa ja kontrollissa, eikä korruptiota tule sallia. Ilmais- ja kokoontumisvapaus, myös vapaa tiedonvälitys sekä väkivallattomaan ja lailliseen toimintaan sitoutunut kansalaisyhteiskunta ovat aidon demokratian peruspilareita ja kestävä ja tasapainoisen kehityksen ehto.

Vapaa ammattiyhdistysliike. Demokraattisen järjestelmän ja vapaan kansalaisyhteiskunnan oleellinen osa on ammattiyhdistysliike, joka on viranomaisista ja työnantajasta riippumaton ja jolla on oikeus neuvotella jäsentensä työehdoista ja solmia kollektiivisia työehtosopimuksia niin yksityiselle kuin julkisellekin sektorille. Kansalaisten demokraattisiin oikeuksiin kuuluu oikeus järjestäytyä, perustaa ammattiyhdistyksiä ja kuulua niihin vailla pelkoa viranomaisten tai työnantajan painostuksesta tai rankaisutoimista. Vapaa ja riippumaton ammattijärjestö edustaa aidosti jäsenistöään, toteuttaa sisäistä demokratiaa ja toimii määrätietoisesti syrjintää ja korruptiota vastaan.

Tasa-arvo ja yhtäläiset mahdollisuudet. Jokaisella ihmisellä on oikeus yhtäläiseen kohteluun ja tasavertaisiin mahdollisuuksiin syntyperästä, sukupuolesta, etnisestä taustasta tai maailmankatsomuksesta riippumatta. Työelämässä tämä periaate tulee ulottaa kansalliselta tasolta myös kansainvälisiin pelisääntöihin niin, että samat, yhdessä sovitut minimioikeudet koskevat kaikkia maailman työtätekeviä.

Yhteisvastuu ja kestävä kehitys. Ihmiskunnan vastuu planeettansa rajallisista luonnonvaroista on yhteinen. Köyhyyden poistaminen ei ole mahdollista uusiutumattomia resursseja yhä tehokkaammin ulosmittaamalla. Sen sijaan on kehitettävä globaaleja mekanismeja, joilla kasvavaa vaurautta kyetään jakamaan luonnon ja yhteiskuntien kannalta kestävällä tavalla.

Kansainvälinen solidaarisuus. Kansakuntien rajat ylittävä vastuu heikkojen ja sorrettujen puolustamisesta on ammattiyhdistysliikkeen vanhimpia perusarvoja. Talouden globalistuminen on entisestään korostanut tuon arvon merkitystä ja tärkeyttä vahvistaa monikansallisia yhteistyöverkostoja ylikansallisen pääoman vastavoimaksi.

4. Toiminnan perusajatus ja pitkän ajan tavoite

Köyhyyden vähentäminen maailmassa onnistuu vain luomalla uusia työtilaisuuksia, joiden turvin syrjäytymisvaarassa olevat ja jo köyhyyteen suistuneet kykenevät hankkimaan toimeentulonsa. Mikä työ tahansa ei poista köyhyyttä eikä estä suurten ihmisjoukkojen marginalisoitumista. Siksi globaali markkinatalous tarvitsee yhteisiä pelisääntöjä ja vapaasti pääomiaan liikuttelevat yritykset vastavoimia, joiden avulla estetään sosiaalinen polkumyynti ja turvataan ihmisarvoisten ja kestävien työtilaisuuksien syntyminen.

Toiminnan perusajatus: Edustavat, demokraattiset ja osaavat ammattijärjestöt ovat tehokkain keino ihmisarvoisen työn puolustamiseen sekä työolojen ja –ehtojen päivittäiseen valvontaan. Ne ovat tärkeä kanava, jonka kautta työllään itsensä elättävät voivat saada äänensä kuuluviin, kun kansainvälisen talouden pelisääntöjä muovataan ja globaalien edunvalvonnan mekanismeja rakennetaan. Siksi juuri ammattiyhdistysliike on se verkosto, jonka avulla SASK tukee työolojen parantamista ja demokraattisten oikeuksien toteutumista kehitysmaissa ja EU:n lähialueilla. Mitä tehokkaammin ja taitavammin paikalliset ammattijärjestöt hoitavat tehtäväänsä, sitä enemmän myös yksittäiset edunsaajat hyötyvät SASKin kautta kanavoidusta tuesta.

Toiminnan pitkän ajan tavoite: SASKin toiminta pyrkii vahvistamaan paikallista ammattiyhdistysliikettä ja parantamaan sen toimintakykyä niin, että se kykenee tarjoamaan jäsenilleen toimivan vaikutuskanavan omien työolojensa parantamiseen ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden edistämiseen. Yhdessä kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen kanssa SASK vaikuttaa siihen, että kansainvälisen työjärjestön ILO:n määrittelemät työpaikkojen perusoikeudet otetaan käyttöön työelämän vähimmäisstandardeina kaikkialla maailmassa.